

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ**

Кафедра епізоотології та мікробіології

**ВИВЧЕННЯ ОСНОВ
ВЕТЕРИНАРНОГО ПРАВА**

**Методична розробка
для студентів факультету ветеринарної медицини**

Розглянуто і схвалено методичною комісією факультету
ветеринарної медицини (протокол №61 від 22.12.22р.)

Харків-2022

Укладачі: Завідувач кафедри епізоотології та мікробіології, доцент, кандидат ветеринарних наук Р. В. Северин, доцент, кандидат ветеринарних наук М. М. Савенко, доцент, кандидат ветеринарних наук А. М. Гонтарь, старший викладач Г.М. Штагер , асистент О. М. Савенко.

Рецензент:

Доктор ю. н., кандидат вет. н. доцент, завідувач кафедрою санітарія, гігієна та судова вет. медицина Павліченко Олена Володимирівна.

ВСТУП

Законотворчий процес є відображенням реального життя людей, оскільки в нормативних документах знаходять відображення проблеми і процеси які турбують населення, встають як проблеми перед державними органами виконавчої влади. В зв'язку з створенням незалежної України виникла необхідність розробки українського ветеринарного законодавства.

За останні роки ветеринарне законодавство України удосконалюється відповідно до потреб сьогодення, але для роботи над новими нормативними документами треба пам'ятати витoki, знати основні етапи формування законодавчої бази ветеринарної медицини. На розвиток нормативно-правових документів з питань ветеринарної медицини впливають:

- а) епізоотична ситуація з заразних хвороб;
- б) зміни суспільно-економічних формацій;
- в) розвиток ветеринарної науки;
- є) удосконалення методів діагностики, лікування та профілактики захворювань;
- ж) зміни системи управління господарством;
- з) зміна системи господарювання;
- і) зміни економічної політики в державі;
- к) розвиток міжнародного ветеринарного співробітництва в ліквідації захворювань;

25 червня 1992 року постановою Верховної Ради України введено в дію Закон України „ Про ветеринарну медицину”. Це було надзвичайною подією для ветеринарних спеціалістів незалежної України. За весь період становлення України до цього закону вносилися зміни, також створювалися ряд інших ветеринарних документів.

Аналізуючи весь загал нормативно-правових документів пов'язаних з ветеринарною діяльністю можна зробити висновок про існування в Україні норм ветеринарного права. Саме ветеринарного права, а не ветеринарного законодавства, тому що ветеринарне право - поняття ширше, ніж ветеринарне законодавство, адже джерелами ветеринарного права є не тільки закони, а й підзаконні акти.

Правом називається встановлена і санкціонована державою система загальнообов'язкових норм і правил поведінки, покликаних бути регулятором суспільних відносин. Крім того, право є засобом реалізації загальнолюдських цінностей, які людство виробило у процесі свого розвитку.

А законодавство - це сукупність законів держави в цілому або з окремих галузей права. Як бачимо основна відмінність між правом і законодавством полягає в тому, що право - поняття ширше за обсягом. Система законодавства є головною, але не єдиною формою існування системи права.

Якщо говорити коротко, то предметом ветеринарного права є врегульовані законом суспільні відносини, що являють собою систему державних, господарських і громадських заходів щодо охорони тваринницької галузі аграрного сектора економіки від захворювань, надання тваринам ефективної лікувальної допомоги для збереження і збільшення поголів'я, зростання кількості і підвищення якості продукції тваринництва, а також щодо охорони населення від зоонозів. Отже, предметом правового регулювання тут є ветеринарна справа.

Що стосується самого поняття «ветеринарне право», то ним слід називати систему правових норм, що регулюють діяльність людини з охорони тварин від захворювань, надання їм ефективної лікувальної допомоги для збереження і збільшення поголів'я, зростання кількості і підвищення якості продукції тваринництва, з охорони населення від зоонозів.

Законодавством України визначено, що правила ветеринарної медицини є обов'язковими для виконання всіма державними органами, а також підприємствами, організаціями й установами, посадовими особами і громадянами.

Законодавство про ветеринарну медицину та благополуччя тварин складається з [Конституції України](#), Закону України „ Про ветеринарну медицину”,

законів України "Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, ветеринарну медицину та благополуччя тварин", "Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною" та виданих відповідно до них нормативно-правових актів.

2. Якщо міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші норми, ніж ті, що передбачені цим Законом, застосовуються норми міжнародного договору України.

Ветеринарне право базується на Конституції України і таких чинних нормативних актах, як Закон України «Про ветеринарну медицину», укази Президента України, постанови Верховної Ради України і Кабінету Міністрів України, інші урядові акти з організаційних питань ветеринарної медицини, а також на виданих Державним департаментом ветеринарної медицини Міністерства аграрної політики України інструкціях, настановах, положеннях, правилах, вказівках, рекомендаціях та інших нормативних документах із загальних і спеціальних питань ветеринарної медицини. Зазначені нормативно-правові акти і є джерелами ветеринарного права України. Нижче проаналізований основний нормативний документ ветеринарного права Закон України «Про ветеринарну медицину» затверджений президентом України 16 листопада 2007 року.

З а к о н У к р а ї н и «Про ветеринарну медицину»

Розділ I. Загальні положення.

В цьому розділі подано визначення основних термінів, розкрита суть законодавство про ветеринарну медицину, викладені основні завдання держави в галузі ветеринарної медицини.

Розділ II. Державне управління в галузі ветеринарної медицини.

Представлені органи державного управління в галузі ветеринарної медицини та повноваження Кабінету Міністрів України в галузі ветеринарної медицини і центрального органу виконавчої влади з питань аграрної політики в галузі ветеринарної медицини. Подана структура державних органів ветеринарної медицини та їх посадові особи. Охарактеризовані підрозділи ветеринарної медицини

міністерств, інших центральних органів виконавчої влади та їх територіальних органів, підрозділи ветеринарної міліції з проведення карантинних ветеринарних заходів

Розділ III. Державний ветеринарно-санітарний контроль та нагляд.

Перераховані посадові особи, які здійснюють державний ветеринарно-санітарний контроль та їх права та обов'язки. Вказані посадові особи, які здійснюють державний ветеринарно-санітарний нагляд та права та обов'язки державних інспекторів ветеринарної медицини, які здійснюють державний ветеринарно-санітарний нагляд. Регламентовано державний ветеринарно-санітарний контроль та нагляд за безпечністю і якістю ветеринарних препаратів, субстанцій та засобів ветеринарної медицини, за переміщенням тварин, на державному кордоні України та транспорті, на ринках, під час полювання .

Розділ IV. Принципи розроблення, затвердження і застосування ветеринарно-санітарних заходів.

Вказані цілі, принципи застосування ветеринарно-санітарних заходів, розроблення та затвердження ветеринарно-санітарних заходів. Вперше пояснене проведення аналізу ризику та процедури управління ризиком. Визначення ефективності іноземної ветеринарної служби.

Розділ V. Захист здоров'я тварин.

Вказані хвороби, що підлягають повідомленню. Описана реєстрація тваринницьких потужностей. Запропоновано застосування профілактичного карантину тварин. Перераховані обов'язки осіб, які утримують тварин чи беруть участь у їх обігу

Розділ VI. Регулювання обігу тварин та репродуктивного матеріалу.

Представлений порядок надання дозволу на проведення заходів із залученням тварин. Висвітлений мМоніторинг здоров'я племінної худоби та обіг репродуктивного матеріалу.

Розділ VII. Надзвичайні протиепізоотичні комісії та карантин тварин.

Пояснено значення створення Державної надзвичайної протиепізоотичної комісії при Кабінеті Міністрів України та місцевих державних надзвичайних протиепізоотичних комісій. Дії при підозрі спалаху хвороби, що підлягає повідомленню. Ветеринарно-санітарні заходи, які застосовуються під час карантину

тварин. Особливі розпорядження під час карантину. Ліквідація спалаху особливо небезпечної хвороби. Завдання органів внутрішніх справ під час спалаху хвороби тварин. Карантин тварин (карантинні обмеження) у разі спалаху хвороби, не віднесеної до особливо небезпечних. Гарантії прав юридичних та фізичних осіб в умовах дії карантину (карантинних обмежень) тварин

Розділ VIII. Регулювання виробництва та обігу неїстівних продуктів тваринного походження.

Визначені потужності, які потребують експлуатаційного дозволу Департаменту. Призупинення або скасування експлуатаційного дозволу. Реєстрація потужностей (об'єктів), що використовують неїстівні продукти тваринного походження. Затвердження експортних потужностей (об'єктів) для неїстівних продуктів тваринного походження. Виробництво та обіг неїстівних продуктів тваринного походження. Обов'язки осіб, які здійснюють діяльність з виробництва та обігу неїстівних продуктів тваринного походження.

Розділ IX. Наукове забезпечення ветеринарної медицини. Державна фармакологічна комісія ветеринарної медицини, державні та уповноважені лабораторії.

Розділ X. Регулювання виробництва та обігу ветеринарних препаратів, субстанцій та засобів ветеринарної медицини.

Задекларована державна реєстрація ветеринарних препаратів. Регламентовано виробництво ветеринарних препаратів та їх обіг. Оптова і роздрібна торгівля ветеринарними препаратами. Утилізація та знищення ветеринарних препаратів. Регулювання обігу засобів ветеринарної медицини.

Розділ XI. Вимоги до виробництва кормових добавок, преміксів та кормів для тварин.

Рекомендована реєстрація кормових добавок, преміксів та готових кормів їх виробництво та обіг кормових добавок, преміксів та готових кормів. Оголошена реєстрація осіб, які здійснюють обіг кормів тваринного походження.

Розділ XII. Вимоги щодо здійснення міжнародної торгівлі.

Визначені призначені прикордонні інспекційні пости які контролюють наявність дозволів на ввезення на територію України товарів. Представлені вимоги до

вантажів товарів, що ввозяться на територію України або переміщуються транзитом. Описаний стандартний, вибірковий та розширений ветеринарно-санітарний контроль. Описано механізм обмеження ввезення на територію України та транзиту внаслідок спалаху особливо небезпечної хвороби, занесеної до списку МЕБ, у країні походження або транзиту. Вимоги щодо карантину тварин, які ввозяться на територію України. Визначена видача міжнародних ветеринарних сертифікатів на вантажі товарів, що вивозяться з території України.

Розділ XIII. Фінансування, матеріально-технічне забезпечення.

Фінансування протиєпізоотичних заходів та забезпечення виконання загальнодержавних довгострокових програм з питань ветеринарної медицини проводиться за рахунок бюджету. Оплата послуг, що надаються державною службою ветеринарної медицини проводиться власниками тварин або продукції тваринного походження.

Розділ XIV . Ветеринарна практика. Підготовка та статус спеціалістів ветеринарної медицини. Інформаційне забезпечення державної служби ветеринарної медицини.

Ветеринарна практика та професійна підготовка, підвищення кваліфікації, післядипломна освіта та атестація спеціалістів ветеринарної медицини. Заходи правового та соціального захисту, матеріальне та соціальне забезпечення спеціалістів ветеринарної медицини.

Розділ XV. Відповідальність осіб за правопорушення в галузі ветеринарної медицини

Визначена відповідальність за правопорушення в галузі ветеринарної медицини та рішення у справах про правопорушення в галузі ветеринарної медицини.

Розділ XVI. Міжнародне співробітництво.

Міжнародне співробітництво в галузі ветеринарної медицини. Міжнародні договори

Розділ XVII. Прикінцеві положення.

В доповнення до розділу XV «Відповідальність осіб за правопорушення в галузі ветеринарної медицини» необхідно зважити, що він посилається на чинне

законодавство. Тому ми подаємо посилання на «Кримінальний кодекс України» і «Кодекс України про адміністративні правопорушення».

У статті 251 «Порушення ветеринарних правил» Кримінального кодексу України вказано:

Порушення ветеринарних правил, яке спричинило поширення епізоотії або інші тяжкі наслідки, — карається штрафом від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до п'яти років, або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк.

У статті 107 «Порушення правил щодо карантину тварин та інших ветеринарно-санітарних вимог» Кодексу України про адміністративні правопорушення вказано:

Порушення правил щодо карантину тварин, інших ветеринарно-санітарних вимог, передбачених Законом України «Про ветеринарну медицину», іншими актами законодавства, а також рішень органів місцевого самоврядування з питань боротьби з епізоотіями, - тягне за собою накладення штрафу на громадян від 0,5 до одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян, на посадових осіб - у розмірі від трьох до шести неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Документи, що видаються в розвиток ветеринарного законодавства.

Інструкції - це документи, які встановлюють обов'язкові заходи у ветеринарній медицині по профілактиці, ліквідації заразних хвороб. Наприклад «Про заходи з профілактики та оздоровлення тваринництва від туберкульозу».

Настанови - це вказівки, які визначають техніку або обов'язкову методику виконання якоїсь ветеринарної роботи. Наприклад «Настанова щодо використання набору для діагностики мікотоксичної нефропатії тварин»

Якщо виникає необхідність встановити порядок і умови утримання тварин у господарствах або їх реалізацію, затверджуються *ветеринарні правила* або *ветеринарно-санітарні правила*. Для прикладу можна привести «Ветеринарно-санітарні правила для молочних ферм, які реалізують молоко за прямими зв'язками або у вільний продаж»

Вказівки - пропозиції керівних органів ветеринарної медицини про проведення разових або періодичних заходів в масштабі держави (наприклад про перевірку ветеринарно-санітарного стану господарств, підприємств та ін.).

Положення - це документи що встановлюють обов'язки, права та юридичний статус ветеринарних закладів, організацій і посадових осіб ветеринарної медицини. Наприклад « Положення про Державний комітет ветеринарної медицини» . Типові положення про якусь посадову особу або ветеринарний заклад видають, як правило, в тих випадках, коли це торкається масових посад чи закладів, що скрізь розповсюджені. Такі документи на місцях не піддаються змінам.

Контрольні питання по викладеному матеріалу.

1. Що є предметом ветеринарного права ?
2. Які основні завдання держави в галузі ветеринарної медицини?
3. Як проводиться державне управління в галузі ветеринарної медицини?
4. Як організовано державний ветеринарно-санітарний контроль та нагляд?
5. Які принципи розроблення, затвердження і застосування ветеринарно-санітарних заходів?
6. Як організовано захист здоров'я тварин?
7. Яким чином організовано регулювання обігу тварин та репродуктивного матеріалу?
8. Яка мета створення надзвичайних протиепізоотичних комісій?
9. Який порядок встановлення карантину тварин?
10. Як регулюється виробництво та обіг неїстівних продуктів тваринного походження?
11. Як організовано наукове забезпечення ветеринарної медицини?
12. Які функції державної фармакологічної комісії ветеринарної медицини?
13. Які задачі державних та уповноважених лабораторій?
14. Яким чином регулюється виробництво та обіг ветеринарних препаратів, субстанцій та засобів ветеринарної медицини?
15. Які вимоги до виробництва кормових добавок, преміксів та кормів для тварин?

16. Які вимоги щодо здійснення міжнародної торгівлі?
17. Як провадиться фінансування та матеріально-технічне забезпечення ветеринарної медицини?
18. Хто має право займатись ветеринарною практикою?
19. Яка відповідальність осіб за правопорушення в галузі ветеринарної медицини?
20. Як здійснюється міжнародне співробітництво в галузі ветеринарної медицини?
21. Перерахуйте документи, що видаються в розвиток ветеринарного законодавства.
22. Що таке інструкції?
23. Що таке настанови?
24. Що таке ветеринарно-санітарні правила?
25. Що таке вказівки?
26. Що таке положення?

Література

1. Закон України «Про ветеринарну медицину» Редакція від 15 листопада 2011р..
2. Закон України «Про ветеринарну медицину» Документ 1206-IX, від 04.02.2021. Введення в дію, відбудеться пізніше
3. ЗАКОН УКРАЇНИ «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» від 27.05.2022
4. Кримінальний кодекс України.- Х.: ТОВ «Одісей», 2006. – 256с.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення.- Х.: ТОВ «Одісей», 2006. – 288с.
6. Синьківський М.П. Правове регулювання ветеринарної справи в Україні: Навч. посіб. / За ред.. В.З. Ярчука. – К.: Хрінком Інтер, 2002. – 224 с.
7. П о с т а н о в а Про затвердження переліку особливо небезпечних (карантинних) хвороб тварин. (N 1006 від 8.08.2007).
8. Інструкція про заходи боротьби з грипом птиці. N 96 26.10.2005

9. Ветеринарно-санітарні вимоги утримання птиці в особистих селянських господарствах (N 42/13309 19 січня 2007 р.)
10. Недосєков В.В., Хаунхорст Е., Ситнік В.А., Шевчук В.М., Жуковський М.О. Організація та економіка ветеринарної справи: навчальний посібник. – Київ : НУБіП Україн, 2019. – 408 с.
11. Нормативні документи Кабінету Міністрів України та Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів.

Інформаційні ресурси

1. (<http://www.who.int>) Сайт ВООЗ
2. (<http://www.oie.int/en/animal-health-in-the-world/oie-listed-diseases-2011>) Сайт МЕБ.
3. Сайт Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів: www.consumer.gov.ua